

*Nieuwe regeling van de samenstelling der burgerlijke
gerechten en van de bezoldiging van de rechterlijke
ambtenaren*

VOORLOPIG VERSLAG

Nr. 5

(De vroegere stukken zijn gedrukt in de
zitting 1956—1957)

De vaste Commissie voor Justitie, in welke handen dit ontwerp is gesteld, heeft de eer hieromtrent het volgende te rapporteren.

De verdeling van de thans in de wet van 18 december 1947 (*Stb.* H 430) geregelde materie over twee afzonderlijke wetten, regelende onderscheidenlijk (Artikel I) de samenstelling van de burgerlijke gerechten en (Artikel II) de bezoldiging van de rechterlijke ambtenaren, is door de commissie als een welkome technische verbetering begroet.

Artikel I

1. De commissie kon zich met de voorgestelde verhogingen van de bezettingsmaxima der gerechten en de daarvoor in de Memorie van Toelichting aangevoerde gronden verenigen. Zij verheugde zich erover, dat thans, overeenkomstig een door vele leden in het Voorlopig Verslag over het wetsontwerp 3334 (zitting 1953—1954) gedane suggestie, het aantal vice-presidenten van de gerechtshoven te 's-Gravenhage, Amsterdam en Arnhem en der rechtbanken zal worden uitgebreid, ten einde dit te doen corresponderen met het aantal kamers, waarover deze gerechten hun werkzaamheden verdelen.

2. Ook met de overbrenging van de kantongerechten te Venlo en Schiedam uit de tweede naar de eerste, die van Zutphen, Harderwijk, Den Helder en Meppel uit de derde naar de tweede klasse kon de commissie zich verenigen.

3. Het ontwerp voert een duidelijke onderscheiding in tussen *rechters-plaatsvervangers*, als hoedanig uitsluitend juristen, die de rechterlijke functie niet als beroep uitoefenen, worden aangeduid en („beroeps-“) *rechters, die werkzaamheden* in een nabijgelegen arrondissement of kanton *waarnemen*. Ontwerp-artikel 6 spreekt van waarneming bij het openvallen van een plaats. Blijkens de Memorie van Toelichting zijn als toepassingen van dit artikel gedacht vooreerst de gevallen, dat een kinderrechter of lid van een economische kamer op meer dan één standplaats werkzaam kan zijn, voorts de gevallen: (a) dat een kantonrechter in staat is tijdelijk een vacante plaats waar te nemen, (b) dat een kantonrechter van een klein kanton in staat is aan een groot kantongerecht te assisteren, en (c) dat een kantonrechter bij twee kantongerechten een halve dagtaak vervult. Bij dit artikel, vervolgt de toelichting, moet voornamelijk gedacht worden aan permanente voorzieningen.

Het kwam de commissie voor, dat tekst en toelichting elkaar niet geheel dekken, dat nl. de tekst van ontwerp-artikel 6 (dat spreekt van waarnemen van werkzaamheden bij het openvallen van een plaats) uitsluitend doet denken aan *tijdelijke* voorzieningen als in het geval, hierboven onder (a) genoemd, terwijl de toelichting juist de andere gevallen en de daarbij te treffen *permanente* voorzieningen als voornaamste toepassingen van het artikel noemt. Een wijziging van de tekst zodanig, dat deze ook het in de eerste plaats bedoelde tot uitdrukking brengt, achtte de commissie gewenst.

4. In de commissie werd op de volgende taalkundige kwestie gewezen. Het ontwerp heeft in de artikelen 3, 4 en 5 de wijze van formuleren van de wet van 18 december 1947, die consequent de tegenwoordige tijd van de lijdende vorm der werk-

woorden gebruikt („De samenstelling van wordt vastgesteld” enz.), behouden. In de artikelen 1 en 2 daarentegen gebruikt het de voltooid verleden tijd van de lijdende vorm („De Hoge Raad is samengesteld uit”). Hier zal tussen de ene en de andere wijze van formuleren moeten worden gekozen. De voorkeur der commissie ging uit naar de formulering van de thans geldende wet.

De commissie vroeg zich overigens af, of het ontworpen artikel 1 niet overbodig is en dus zou kunnen worden geschrapt.

Artikel II

1. Verscheidene leden hadden met instemming vernomen, dat een commissie, samengesteld uit leden van de rechterlijke macht, zal worden belast met de bestudering van de vraag, hoe de salariëring van de rechterlijke macht dient te worden geregeld. Het kwam hun niet overbodig voor, dat deze vraag nog eens in zijn geheel wordt bekeken. Zij wilden dit ontwerp dan ook zien als een maatregel met de beperkte strekking, de salarissen van de leden der rechterlijke macht op te trekken in verband met de reeds plaatsgehad hebbende salarisverhogingen van administratieve ambtenaren. In dit licht bezien, konden zij zich — behalve, zoals hieronder nader zal worden uiteengezet, t.a.v. de voorgestelde salariëring der griffiers — met de ontworpen regeling verenigen.

Bij enkele leden was de vraag gerezen, waarom in de commissie, die de Minister ten aanzien van het onderhavige ontwerp van advies heeft gediend, geen vertegenwoordigers zitting hebben gehad van de arrondissementsrechtbanken te Amsterdam en Rotterdam, die zij als de belangrijkste rechtbanken in den lande beschouwden.

2. Verscheidene andere leden merkten op, dat de Minister in alinea 5 van het gedeelte der Memorie van Toelichting betreffende de bezoldiging hun nieuwsgierigheid heeft geprikkeld door neer te schrijven: „De opmerkingen der commissie hebben intussen geleid tot een aantal wijzigingen ten opzichte van het aanvankelijke voorstel”. Zij zouden het op prijs stellen over dit aanvankelijke voorstel te worden ingelicht.

Zien zij juist, vroegen deze leden zich af, dat in dit wetsontwerp salarissen worden verhoogd, die liggen beneden de laagste categorie van hogere rijksambtenaren, wier salaris niet in de wet behoeft te worden geregeld, waarvoor salarisherziening heeft plaatsgevonden? Indien dit zo is, wil de Minister dan de beweegredenen kenbaar maken, die hem tot deze afwijkende regeling hebben doen besluiten?

Het was deze leden opgevallen, dat de salarisverhoging ingaande 1 september 1956 voor de vice-presidenten van de kleine en middelgrote rechtbanken 11,4 pct. bedraagt, terwijl de vice-presidenten bij de grote rechtbanken hun salaris slechts met 8,5 pct. zien stijgen. Bij de rechters ligt het juist andersom. De salarissen van de rechters in de kleine en middelgrote rechtbanken stijgen met 9,4 pct., die van de rechters bij de drie grote rechtbanken met 10 pct. Met betrekking tot de salarisverhogingen der presidenten zijn de verhoudingen weer anders. Procentueel gezien stijgen de salarissen van de presidenten der middelgrote rechtbanken sterker dan die van hun collega's bij de grote en nog sterker dan die van hun collega's bij de kleine rechtbanken.

De leden, hier aan het woord, gaven hiervan het volgende schema:

	rechter	vice-president	president
kleine rechtbanken	9,4	11,4	8,4
middelgrote rechtbanken	9,4	11,4	14,9
grote rechtbanken	10	8,5	13,7

Deze leden vroegen zich af of hiermede de salarisverhoudingen binnen de colleges en tussen de rechters, vice-presidenten en presidenten onderling niet worden verstoord.

3. De verscheidene leden, die hierboven het eerst het woord voerden, merkten, evenals sommige andere leden, op, dat bij de verschillende herzieningen van de salarissen der rechterlijke macht na de oorlog een geleidelijke, relatieve achteruitstelling heeft plaatsgevonden van de griffiers. Tot 1947 immers was

het salaris der griffiers van de Hoge Raad, de gerechtshoven te Amsterdam en 's-Gravenhage en de drie grote rechtbanken gelijk aan het salaris van een kantonrechter der 2de klasse. Per 1 januari 1953 viel het salaris der „grote griffiers” iets terug bij dat van de kantonrechter 2de klasse. Vermeerderd met de toelage, die zij genieten als secretaris der Kamer van Toezicht op de Notarissen en Candidaat-Notarissen, was de bezoldiging der genoemde rechtbankgriffiers echter nog iets hoger dan die van een kantonrechter 2de klasse. Sinds 1 januari 1955 is deze som van salaris en toelage (die, aangezien de toelage voor de berekening van pensioengrondslag, emolumenten e.d. meetelt, als de feitelijke bezoldiging der rechtbankgriffiers moet worden aangemerkt) gelijk geworden aan het bedrag van het salaris van een kantonrechter 2de klasse. Hier ontstond een correlatie tussen het salaris van de griffiers der grote rechtbanken en dat van de kantonrechters der 2de klasse, die bij enkele procentsgewijze salarisverhogingen ook is aangehouden. Per 1 september 1956 is ook deze correlatie echter ten nadele van de griffiers verbroken, doordat voor de op die datum ingaande 6 pct. salarisverhoging de Kamer van Toezicht-toelage niet werd meeberekend. Ook ten aanzien van de salarissen der overige griffiers valt een geleidelijke, relatieve achteruitgang te constateren.

Deze ontwikkelingslijn wordt in het ontwerp, naar de mening van de zo juist genoemde leden, ten onrechte doorgetrokken door het salaris der „grote griffiers” gelijk te stellen aan dat van een kantonrechter der 3de klasse. Deze leden achtten de ontworpen regeling ten aanzien van de bezoldiging der griffiers van de rechtbanken, gerechtshoven en de Hoge Raad onjuist, niet alleen omdat hierbij niet voldoende rekening wordt gehouden met de aanzienlijke toename in omvang en belang van de werkzaamheden dezer griffiers, maar vooral ook omdat hierbij een gelijkstelling plaatsvindt met een functie, die als een aanvangspositie voor betrekkelijk jonge rechterlijke ambtenaren moet worden aangemerkt, terwijl toch het griffiersambt bij genoemde gerechten als een *eindfunctie* is te beschouwen. Zij wilden dan ook met aandrang bepleiten, nog bij dit ontwerp een verbetering in de bezoldiging dezer griffiers in te voeren, die deze meer in overstemming zal brengen met de aard van hun werkzaamheden en hun functie.

Verscheidene andere leden wensten te dezen hun mening voor te behouden tot na het antwoord van de bewindsman. Zij vroegen zich met name af, of het salaris der „grote griffiers” (de voornoemde toelage thans buiten beschouwing latend) in het ontwerp niet bewust gelijk is gesteld met dat van de laagste rechterlijke ambtenaar om daardoor de aard van hun functie aan te duiden. Zij merkten voorts op, dat, ondanks de gesignaleerde „achteruitstelling”, het salaris van deze griffiers sinds 1945 belangrijk is gestegen; toen bedroeg dit f 556 per maand, terwijl het thans f 1008 bedraagt en in het ontwerp stijgt tot f 1095 (in 1956) en f 1192,90 (in 1957). Dit moge een procentsgewijze geringere stijging zijn dan die van de salarissen der meeste rechterlijke ambtenaren, deze stijging is nog altijd even hoog als die van het salaris van een rechter in een der drie grote rechtbanken (nl. respectievelijk 114,4 en 114,5 %). In het bovenstaande is geen rekening gehouden met de toelage, die de griffiers der rechtbanken genieten als secretaris van een Kamer van Toezicht op de Notarissen.

De hier het woord voerende leden lichtten hun uiteenzetting toe met behulp van het volgende overzicht (zie blz. 3).

Verscheidene leden, die een verhoging van de salarissen der griffiers hadden bepleit, konden zich met het door hen in de bovenstaande uiteenzetting beluisterde standpunt, dat een griffier geen salaris zou mogen genieten, dat hoger is dan dat van de laagste rechterlijke ambtenaar, niet verenigen en wel te minder nu de taak van vooral de „grote griffiers” zodanig is toegenomen en nog toeneemt, dat deze kan worden vergeleken met die van het hoofd van een groot bedrijf. Zij merkten nog op, dat ook de vervanging van juristen door niet-juristen ter griffie een verzwaring van de taak der griffiers met zich brengt. Voor wat betreft het belang van de Kamer van Toezicht-toelagen bij de beoordeling van de voorgestelde salariswijzigingen

Maandbedragen van salarissen

	1945 ¹⁾	1947	1950	1952	1953	1954	1955
rechter der 3 grote rechtbanken . .	642	750	800	800	965	1050	1153
rechter overige rechtbanken en kantonrechter 2de klasse.....	556	700	750	750	900	985	1080,50
kantonrechter 3de klasse.....	513	625	660	660	865	920	1008
griffier Hoge Raad	556	650	680	720	865	920	1008
overige „grote griffiers”	556	625	660	720	865	920	1008
griffiers overige rechtbanken	513 ²⁾	625	660	660	795	845	1008

¹⁾ Met inbegrip van tijdelijke toelagen.

²⁾ Rechtbanken 1ste klasse.

verwezen zij naar hetgeen dienaangaande hierboven door hen werd opgemerkt.

4. De verscheidene het laatst het woord voerende leden zouden gaarne vernemen, naar welke maatstaf de indeling van de kantonrechters in de categorieën I en K heeft plaatsgevonden.

5. Verscheidene andere leden was het opgevallen, dat in dit ontwerp niet tegelijkertijd de huurcompensatie is verwerkt. Is het mogelijk deze alsnog bij Nota van Wijzigingen hierin te incorporeren?

Artikel XIII

In de commissie werd opgemerkt, dat niet, zoals in lid 2 van dit artikel wordt voorgesteld, kan worden volstaan met schrapping van de woorden „en 41” in artikel 52, derde lid, der Wet op de economische delicten, maar in plaats van „De artikelen 40 en 41 zijn” zal moeten worden gelezen: „Artikel 40 is”.

Aldus vastgesteld 11 november 1957.

OUD
 ROOLVINK
 WTTWAALL VAN STOETWEGEN
 VAN DEN HEUVEL
 VAN RIJCKEVORSEL
 ZEELENBERG
 VAN DOORN
 VERSTEEG
 PATIJN
 MEULINK
 BERKHOUWER
 VROLIJK
 SCHILTHUIS.